

HÖRSEL OCH ARBETSLIVET

VEM ÄR JAG?

lärare -95, hörselklass -03, ambulering -10

JOHANNA KYLIN

Hörselpedagog

[Skolans fysiska lärmiljö \(PedagogUppsala\)](#)

Avdelning Barn- och elevhälsa

Centrala elevhälsan, Uppsala Kommun

Telefon: 018-727 80 28

E-post: johanna.kylin@uppsala.se

...dessutom egenföretagare -18

JOHANNA KYLIN

Hörselpedagog och HUSK

www.horselhusk.se

Firma www.aichavitalis.com

Åsgatan 5, 747 41 Gimo

Tel: 070-699 62 47

E-post: johannakylin@gmail.com

Jag är alltså ingen expert gällande arbetslivet men...

- har arbetat många år med ungdomar som har hörselnedsättning
- har pratat med dem om framtidsdrömmar och val till gymnasiet
- har stöttat elever att våga leta praoplats och övat med dem inför detta uppdrag
- har under flera år varit samordnare av prao-platser för mina elever med måttlig eller grav hörselnedsättning och informerat mottagande arbetsplats för att göra upplevelsen så bra som möjligt

Här tar jag upp det jag anser är viktiga förutsättningar, viktig bakgrundskunskap och viktiga instanser/samarbetspartners för mer information

HÖRSELMEDVETENHET

HÖRSELMEDVETENHET - en viktig kunskap!

Hörselmedvetenhet (som jag ser det) innebär kunskap om

- sin hörselnedsättning
- hur den påverkar i olika situationer
- vad som kan åtgärdas
- hur det kan åtgärdas
- vad andra behöver veta
- hur man förmedlar detta till andra

SJÄLVKÄNSLA OCH SJÄLVSTÄNDIGHET

På senare tid har undersökningar visat att hörselmedvetenhet är en viktig faktor för välmående och psykisk hälsa

VAD SÄGER FORSKNINGEN?

Elkayam, J & English, Kris (2003)

Brist på **förståelse och kunskap från omgivningen** gör det svårt för barn att utveckla hörselmedvetenhet och utan hörselmedvetenhet blir det svårt att bygga självkänsla.

Counseling adolescents with hearing loss with the use of self- assessment/significant other questionnaires. Journal of the American Academy of Audiology, 14(9), 485-499. (2003)

VAD SÄGER FORSKNINGEN?

Inom Audiologiutbildningen 2018 gjordes en studie bland ungdomar med mild hörselnedsättning av Aleksandra Stojanovska & Iris Elmazoska, med Tina Ibertsson och Jonas Brännström som handledare.

Resultaten av studien visar på att ungdomar behöver mer kunskap om hörselnedsättning för att kunna utveckla hörselmedvetenhet, acceptans för sin hörselnedsättning och positiv självbild.

Hög grad av hörselmedvetenhet gör ungdomen mer självständig och självbestämmande - faktorer som påverkar mående.

"I den åldern jag är i nu, så vill man helst vara som alla andra, och då vill man ju inte höra dåligt" - Kvalitativ innehållsanalys av intervjuer med ungdomar som har mild hörselnedsättning" (2018)

VAD SÄGER FORSKNINGEN?

Bott 2021 - en översiktsstudie bestående av 57 studier (de flesta ifrån 2015 och framåt) som kartlade och också visade sambandet mellan hörselnedsättning och social isolering och ensamhet.

Förslag för att avhjälpa detta kan enligt Granberg vara att bearbeta områden som kommunikation, stigma, ensamhet och emotioner i gruppverksamhet, eftersom den automatiskt har fokus på interaktion, t ex i form av:

Sarah Granberg, Med.dr. (Disability Science), Leg. Audionom och lektor i hörselvetenskap hänvisade i ett föredrag på Audiologisk dag 2021 till Bott et al., (2021)

Olika sätt att arbeta i gruppverksamhet

- * Självhjälpsgrupper
(Southall et al., 2019)
- * Kommunikation och copingstrategier
(Hawkins, 2005)
- * Kommunikation, coping, emotioner inklusive familjemedlemmar
(Southall et al., 2009; Kricos et al., 2006)
- * Active Communication Education Program
(Aktiv Kommunikation) (Hickson et al., 2007; Öberg et al., 2014)

Kursmaterialet "Säker i Samtalet - HUSK"

Materialet är inte nytt men fortfarande gångbart, har brett och omfattande innehåll som vilar på vetenskaplig grund och passar bra för gruppverksamhet där deltagarna

- * lär sig om sin egen hörselnedsättning
- * diskuterar erfarenheter kring bemötande
- * bearbetar olika frågeställningar tillsammans
- * får tillgång till en modell för kommunikation
- * får möjlighet att ta till sig nya strategier
- * lär sig hantera olika situationer utifrån egna medvetna val

HUSK online och andra resurser

[HUSK – Hörselnedsatta Utvecklar Säker Kommunikation – Säker i samtalet
– Utbildning för dig som har nedsatt hörsel \(houselhusk.se\)](https://houselhusk.se)

BAKGRUNDSKUNSKAP

MINNESFUNKTION

- Ovidkommande prat gör anspråk på vårt arbetsminne även om vi inte lyssnar aktivt - det blir mindre kapacitet kvar till arbetsuppgifterna

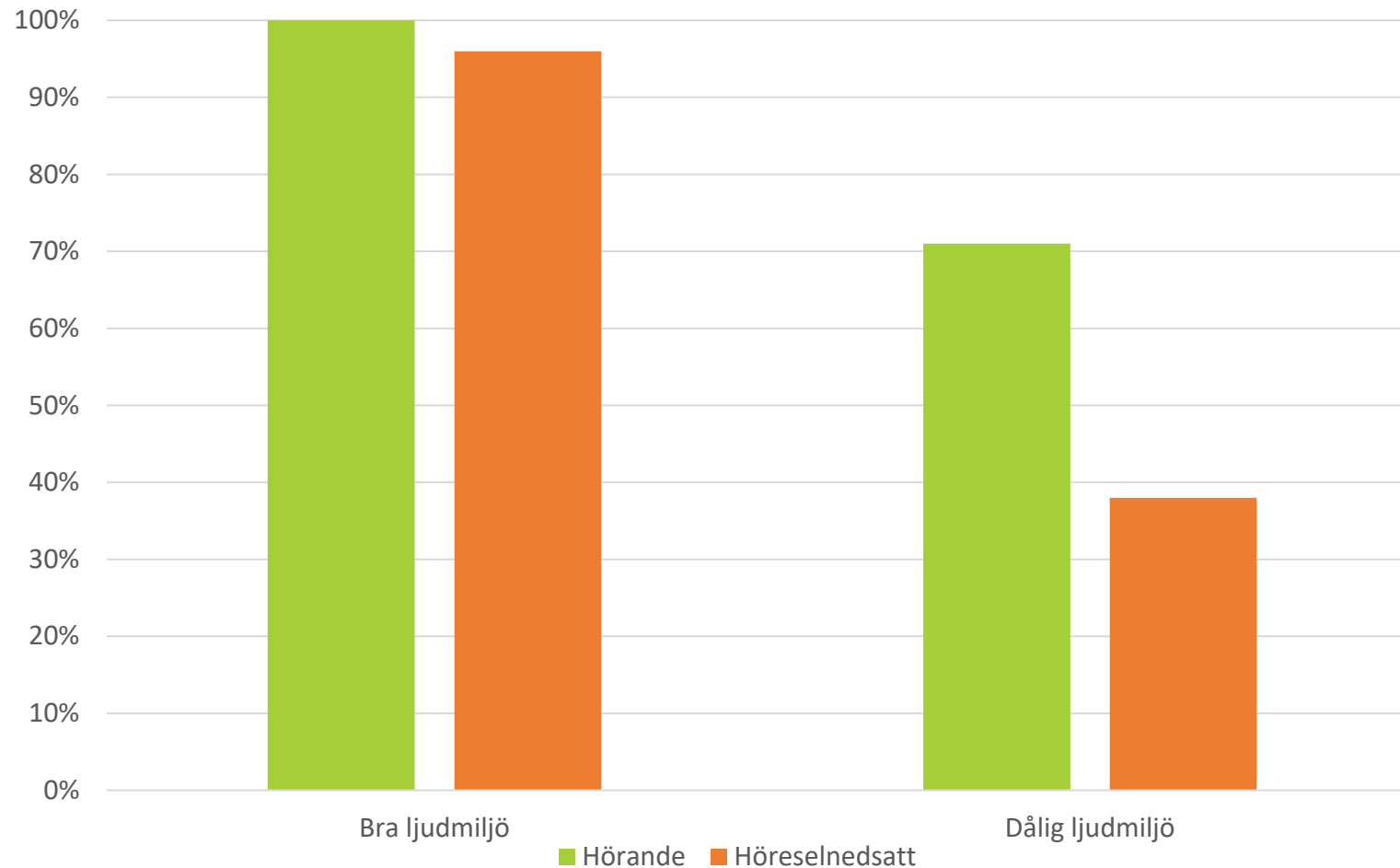
Arbetsmiljöverkets kunskapssammanställning 2013, Hygge/Kjellberg/Landström

- Man minns ca 20 % mindre av det man hört om det är pratigt runt om

Robert Ljung, professor i Miljöpsykologi

Room Acoustics and Cognitive Load when Listening to Speech, 2010

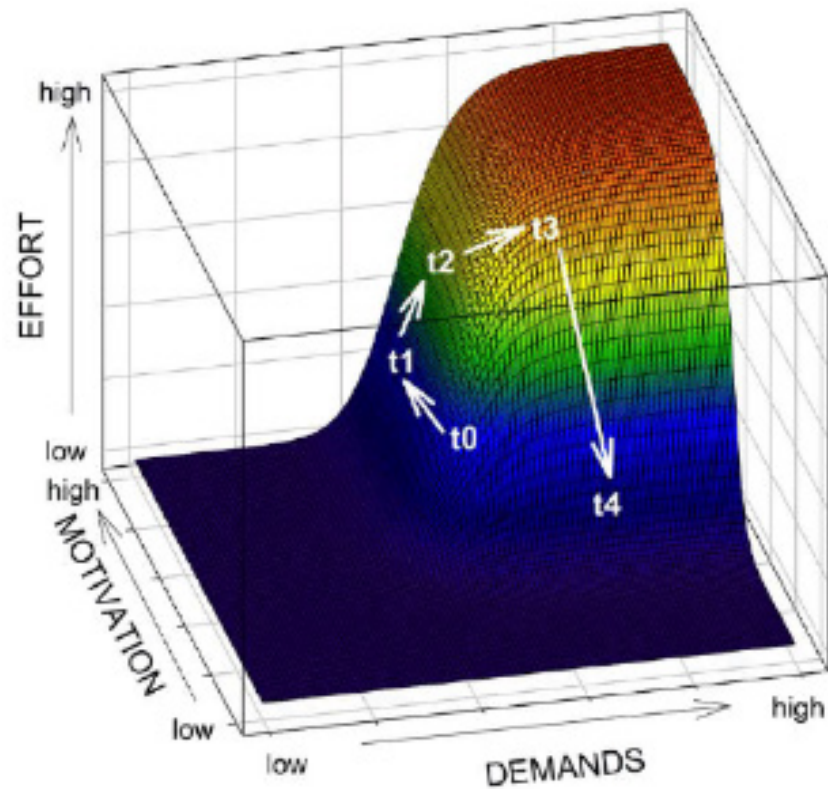
LJUDMILJÖ

Test av hur mycket av informationen man uppfattar beroende av vilken ljudmiljö man vistas i - större påverkan för personer med hörselnedsättning

TRÖTTHET OCH KONCENTRATION

Hur mycket man orkar är beroende av kravnivå, ansträngning och motivation

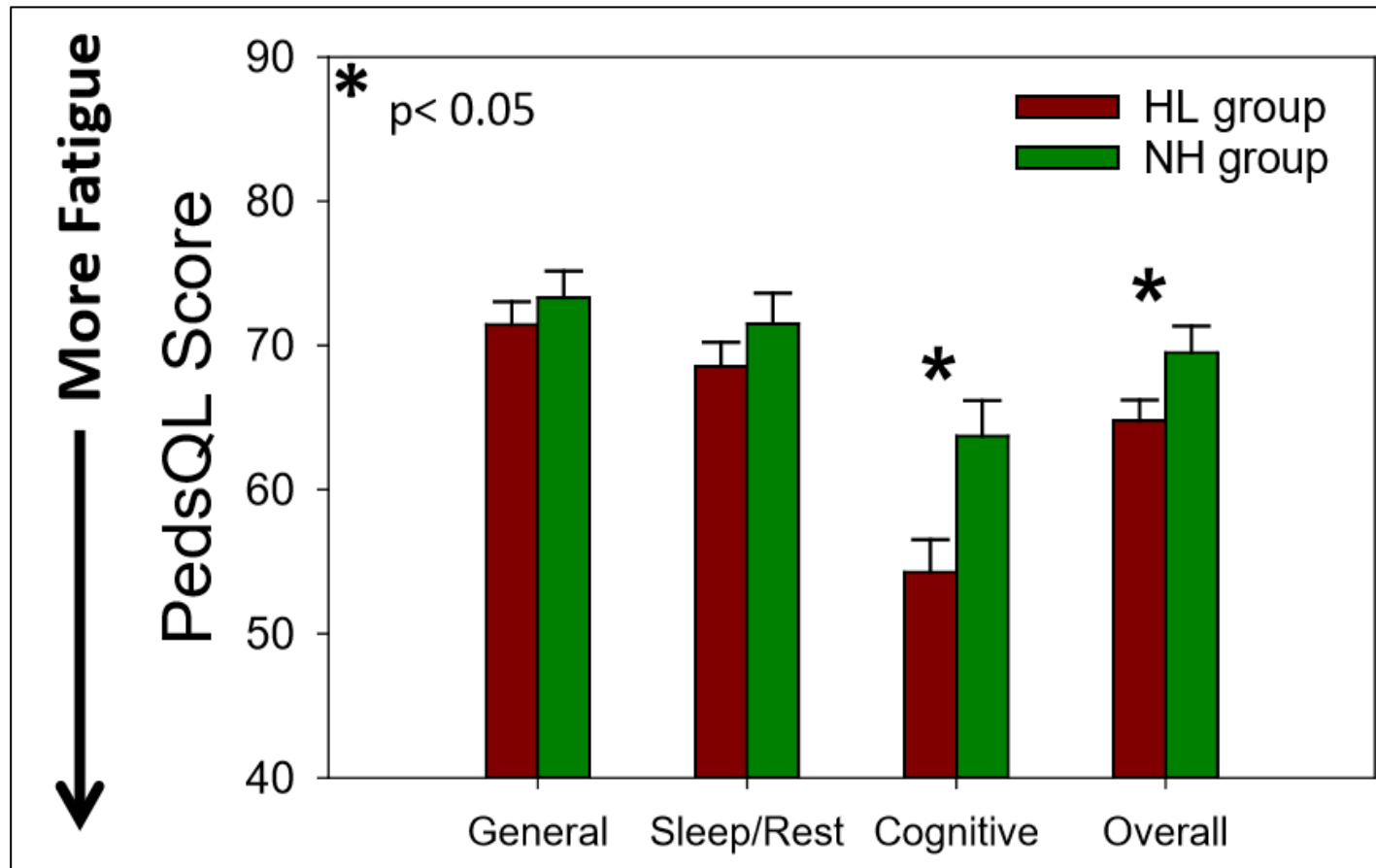

Pichora-Fuller *et al.* 2016

Tid	Händelse: Lektionsaktivitet
T0- T1	Motivation skapas för uppgiften, intressant tema. Läraren leder.
T1- T3	Fortfarande motiverad. Aktiviteten övergår i grupparbete, bakgrundsbuller ökar, läraren lägger till uppgift och mer insats krävs.
T3- T4	Till slut är inte belöningen av att slutföra värt insatsen. Eleven hamnar i en subjektiv "utmattning". Eleven lägger ner eller använder insatsen till annan aktivitet

TRÖTTHET OCH KONCENTRAION

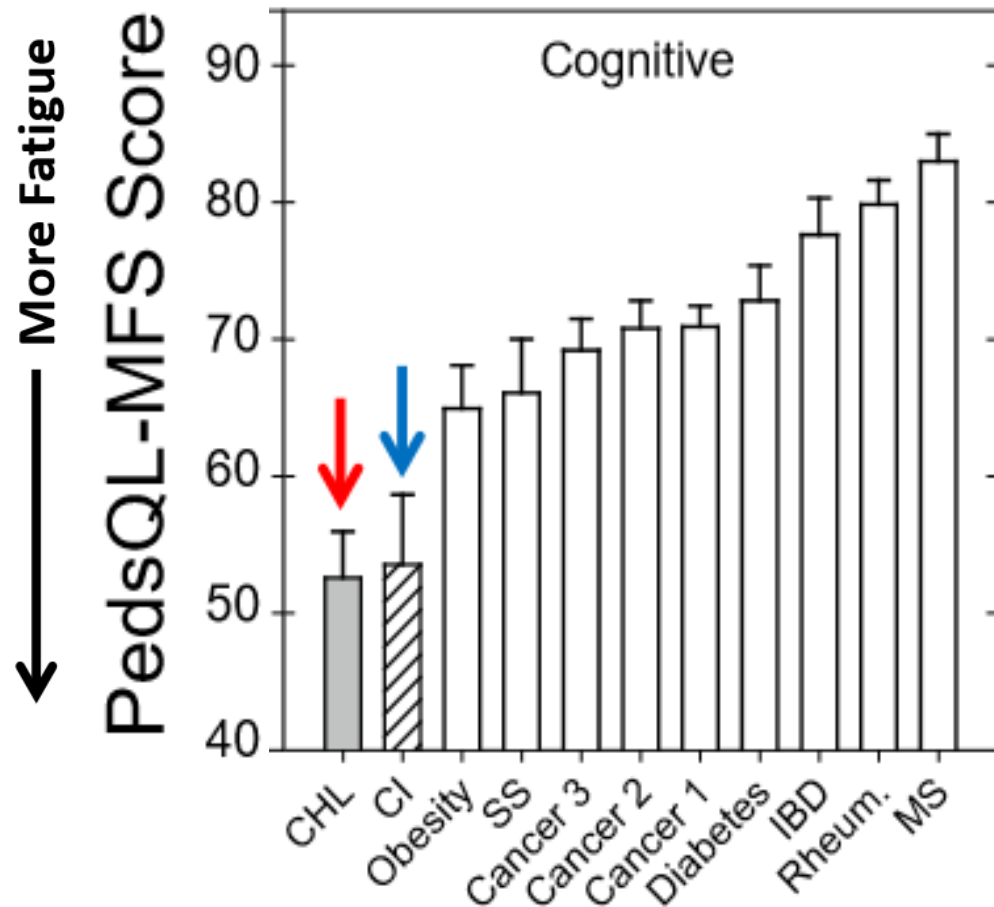
PedsQL-MFS: Pediatric Quality of Life- Multidimensional Fatigue Scale (Varni et al., 2002)

- CHL show more cognitive and overall fatigue than controls

Hornsby, B., et al., (2017)

TRÖTTHET OCH KONCENTRATION

Jämförelse med andra kroniska tillstånd: Personer med hörselnedsättning rapporterar större nivåer av utmattning. Ta det på allvar!

↓ = CHL (Hornsby, et al., 2017)

↓ = CIs (Werfel., et al., 2016)

SOCIALT SAMMANHANG – KÄNNA SIG DELAKTIG

- Hörselnedsättning spelar en stor roll i **kommunikationen** mellan människor och den sociala gemenskapen kan bli lidande.
Gullacksen (1993)
- Enkätundersökning rörande situation i arbetslivet för personer med hörselnedsättning - Backenroth 1996 ref. i Danermark, Coniavitis Gellerstedt 2003.

Gullacksen, Ann- Christine (1993). [*Hörselskadade i arbetslivet, ett stress/kontroll perspektiv*](#). Lund: Socialhögskolan

Danermark, Berth & Coniavitis Gellerstedt, Lotta (2003). [*Att höra till – om hörselskadades psykosociala arbetsmiljö*](#). Örebro: Universitetsbiblioteket.

STUDIER OCH YRKESVAL

- Enligt Hörselskadades riksförbund är det endast 10-15 procent av hörselnedsatta elever som går vidare till högskolestudier efter gymnasiet. Denna siffra kan jämföras med 45 procent av elever utan hörselnedsättning (HRF Årsrapport 2007)

[HRF \(Årsrapport 2007\) Äh, det var inget viktigt... om hörselskadades situation i Sverige. Stockholm: HRF](#)

- J Jägerskog, 2014. Studie- och yrkesvägledaren har en viktig roll. Riskerar man att begränsa valmöjligheterna om man pratar om hörselnedsättningen?

[Elever med hörselnedsättning och övergången mellan skola och arbetsliv – En kvalitativ forskningsstudie kring studie- och yrkesvägledarens roll](#)

STUDIER OCH YRKESVAL

Att ta hänsyn till:

- * Vilka är individens förutsättningar?
- * Vilken grad av motivation har individen?
- * Hur stor hörselansträngning blir det och vad kan ändras i organisationen? (mycket muntlig kommunikation, många röster samtidigt)
- * Risk för utmattning p g a stor ansträngning? Heltid/deltid?
- * Vilken ljudnivå är det och hur kan den påverkas?
- * Vilken ljudmiljö/akustik är det? Ljuddämpande material via AF/FK?
- * Vilka anpassningar är möjliga?
- * Vem tar ansvar för information, förändringar och anpassningar?

STUDIER

RIKSGYMNASIET I ÖREBRO

Vad är Riksgymnasiet? (SPSM)

[Riksgymnasium för elev med hörselnedsättning eller grav språkstörning](#)

För vem finns skolan (Skolverket)

[Utbildning i Örebro kommun för döva och hörselskadade](#)

Mer om skolan (Riksgymnasiet)

[Riksgymnasiet i Örebro - en del av Örebro kommun - Riksgymnasiet Örebro](#)

HÖGRE STUDIER

Kontakta skolan i god tid!

[Råd till dig som pluggar](#) (Hörsellinjen)

[Studera med funktionsnedsättning](#) (Universitets- och högskolerådet)

Anpassade studiemedel

[Studiemedel för högre takt än du studerar – för dig med en funktionsnedsättning - CSN](#)

ARBETE

INTRESSEORGANISATIONER

[Unga Hörselskadade – UH](#) tar upp frågeställningar kring arbete och karriär, rättigheter och diskriminering samt kan fungera som en stöttande instans där ungdomar hittar andra med liknande erfarenheter.

[Sveriges Dövas Riksförbund - SDR har tips](#) om vad man kan behöva tänka på i arbetslivet, bl a om hur arbetsmarknaden ser ut för personer med dövhet, kommunikation på arbetsplatsen via t ex bildtelefoni eller teckenspråk samt vilka säkerhetsåtgärder som behövs i form av varseblivning via lampor vid larm.

ARBETSFÖRMEDLINGEN

Vad kan [Arbetsförmedlingen](#) hjälpa till med?

T ex övnings-arbetsplats, personligt stöd på arbetet, hjälpmedel
Arbetsförmedlingen i Uppsala har en speciell tjänst för ungdomar med funktionsnedsättning - Isabel Eriksson vill gärna ha kontakt redan sista året i gymnasiet för att lära känna, förbereda och slussa till rätt insatser. Fråga efter samma funktion på andra orter.

Vem kan få [extra hjälp](#)?

Den som har *”nedsatt hörsel eller är döv, har svårt att höra i samtal eller har störande ljud i örat”*

ARBETSFÖRMEDLINGEN KONTAKTUPPGIFTER

Kontaktuppgifter till Arbetsförmedlingens 6 avdelningar, utspridda över landet, för personer med synnedsättning, dövhet eller hörselnedsättning (syn, döv, hörsel) finns samlat på [nkcdb - Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor](#)

Teckentolkade [informationsfilmer](#)

FÖRSÄKRINGSKASSAN

Det går att ansöka hos [Försäkringskassan](#) om arbetshjälpmedel som behövs på grund av en hörselnedsättning

*”Du kan få bidrag för hjälpmedel som är anpassade efter din specifika sjukdom eller funktionsnedsättning och som du behöver för att kunna utföra dina arbetsuppgifter... till exempel **hörseltekniska hjälpmedel** för att komplettera en hörapparat”*

BEHOV AV TOLKNING I ARBETSLIVET

Har du behov av tolkning så finns en del regelverk tillsammans med kontaktuppgifter till tolkcentraler samlat på [Hörsellinjen](#)

TACK
